

Ewa Grin-Piszczek, *Tadeusz Troškolański (1866–1926)*,
„Nasz Przemyśl” 2011 nr 12 s. 41

TADEUSZ TROSKOLAŃSKI

„służyć (...) chętnie poparciem i wskazówkami każdemu przygodnemu badaczowi przeszłości naszej polskiej lub dziejów naszego miasta”

Tadeusz Troškolański (1866–1926)

W poprzednim numerze „Naszego Przemyśla” przedstawiona została sylwetka Kazimierza Arłamowskiego. Kontynuując prezentację osób zasłużonych nie tylko dla przemyskiego Archiwum, ale i dla całego miasta, grudniową rubrykę „Sylwetki” poświęcamy Tadeuszowi Troškolańskiemu.

Urodził się 8 IV 1866 w Lesku jako syn Ludwika i Heleny z domu Szynglarskiej. Do gimnazjum uczęszczał w Rzeszowie, a następnie w Przemyśle (w latach 1877/78–1884/85). Studia na Uniwersytecie Lwowskim rozpoczął w 1885 r. Początkowo uczęszczał na Wydział Prawa, a po pierwszym semestrze przeniósł się na Wydział Filozoficzny. Dekretem z dnia 17 IX 1887 r. c.k. Namiestnictwo zezwoliło mu na zmianę rodowego nazwiska „Zorgier” na „Troškolański”.

W 1889 r. wyjechał do Wiednia, gdzie kontynuował studia na tamtejszym uniwersytecie, zaś w latach 1886–1889 odbył praktykę biblioteczną i archiwalną pod kierunkiem prof. W. Kętrzyńskiego i dra A.

Małeckiego w Zakładzie Narodowym im. Ossolińskich we Lwowie.

31 VIII 1891 r. Troskolański został mianowany przez Radę Szkolną Krajową zastępcą nauczyciela przy C.K. Gimnazjum Franciszka Józefa we Lwowie. Następnie nauczał w C.K. Gimnazjum w Stanisławowie oraz C.K. Gimnazjum w Przemyślu (w latach 1894–1895). W październiku 1895 r. Troskolański uzyskał na Uniwersytecie Lwowskim stopień doktora filozofii.

Jako nauczyciel pracował następnie w gimnazjach w Samborze i w Przemyślu (w latach 1896–1904), a od 1907 r. był wykładowcą geografii oraz historii i dziejów ojczyźtych w c.k. Gimnazjum z polskim językiem wykładowym na Zasaniu. Dodatkowo uczył także w Prywatnym Seminarium Nauczycielskim Żeńskim w Przemyślu. Na emeryturę przeszedł w 1924 r.

7 IX 1899 r. poślubił Herminę, córkę Franciszka i Karoliny Blahów, która po śmierci Troskolańskiego wyszła za Ignacego Arpada Obsta, przemyskiego aptekarza. Jak zostało wspomniane, Troskolański w Przemyślu działał nie tylko na niwie oświatowej, ale został zapamiętany przede wszystkim jako archiwista, jeden z pierwszych postulujących utworzenie w Przemyślu archiwum na wzór krakowskich i lwowskich placówek oraz udostępnianie zasobu Archiwum Miejskiego dla badań naukowych. Pracę na stanowisku archiwariusza miej-

skiego Troskolański rozpoczął w 1911 r. – 17 III t.r. przejął protokolarnie po swoim poprzedniku, Kazimierzu Górskim (zmarłym w 1910 r.) Archiwum Miejskie. Opiekował się nim do 1916 r.

Oprócz porządkowania akt, Troskolański, w trakcie swojej pracy w Archiwum Miejskim zgromadził materiały do monografii dziejów Przemyśla, zewidencjonował kilkadziesiąt ksiąg gruntowych i hipotecznych Przemyśla oraz sąsiednich wsi, pozyskiwał od osób prywatnych i instytucji czasopisma, sprawozdania i różne druki dotyczące Przemyśla. Nie mogąc zdobyć funduszy na zakup od lwowskiego antykwariusza „Kroniki klasztoru Panien Dominikanek w Przemyślu” z 1673 r. własnoręcznie ją skopiował i włączył do zbiorów archiwum.

W sprawozdaniu ze swoich prac zatytułowanym „Obraz czynności archiwariusza i stanu Archiwum miasta Przemyśla w roku 1912 przedstawiony przez Prof. dra Tadeusza Troskolańskiego”, oprócz opisu stanu archiwum miejskiego, domagał się także remontu pomieszczeń archiwalnych (zajmujących dwie izby w budynku Magistratu) oraz stałego otwarcia placówki dla badań naukowych.

W 1912 r. Troskolański przedstawił Radzie Miejskiej opracowany przez siebie „projekt statutu archiwum” wzorowany na statucie Archiwum miasta Lwowa, ale Magistrat nie wykazał zainteresowania tą sprawą. Założył także „Roczniki archiwalne” oraz „Katalog

księgozbioru archiwalnego”, informujące o stanie zasobu archiwalnego oraz księgozbioru – księgi te jednak nie zachowały się.

W 1914 r. wyjechał wraz z rodziną do Wiednia, gdzie m.in. podjął pracę nad gromadzeniem bieżących druków polskich i niemieckich o tematyce związanej z toczącą się wojną. Do Przemyśla Troskoleński powrócił w 1915 r. i kontynuował pracę w archiwum, jednak zniechęcony trudnościami stawianymi przez Magistrat i Radę Miejską zrezygnował z tego zajęcia pod koniec roku następnego.

Oprócz pracy w szkołach i opieki nad Archiwum Miejskim, Troskoleński działał w kole Towarzystwa Historycznego, był członkiem Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Organizacji Polskiej Miasta Przemyśla oraz Towarzystwa Nauczycieli Szkół Wyższych. W marcu 1914 r. został wybrany na prezesa Towarzystwa dla Popierania Rozwoju Ekonomicznego Dzielnicy „Zasanie”. Pełnił także funkcję prezesa komitetu powołanego w 1913 r. w celu zebrania funduszy na budowę pomnika Tadeusza Kościuszki.

Jest autorem opracowań dotyczących postaci biskupa Andrzeja Radwana Zebrzydowskiego oraz materiałów przeznaczonych jako pomoc do nauki (m.in. *O samorządzie polskim (wykłady dla moich uczniów)*. *Zarys historii literatury powszechnej*. Przemyśl 1922). Troskoleński zmarł 18 IV 1926 r. i został pochowany

na cmentarzu głównym w Przemyślu (kw. nr 13, rz. nr 4, grób nr 8).

Tadeusz i Hermina Troskolańscy mieli trójkę dzieci: Adama Tadeusza (profesora, autora słownika podstawowych pojęć dotyczących maszyn i urządzeń hydraulicznych oraz książki pt. „Strumienice”), Zbigniewa Władysława i Jadwigę (zameżną za Jaworskim, prokurentem banku). Ich własnością była kamienica przy ul. J. Kasprowicza w Przemyślu (tzw. „Dwór Jagiełły”) oraz „Willa Jadwiga” (obecnie przy Wybrzeżu Jana Pawła II).